

WAGNERIANA CATALANA Nº 6 ANY 1997

TEMA 3.8: DIE MEISTERSINGER VON NÜRNBERG

TÍTOL: LA GÈNESI D'ELS MESTRES CANTAIRES

AUTOR: *Alfred Oltra*

Mestres Cantaires

Hans Sachs: sabater

Veit Pogner: orfebre

Kunz Vogelgesang: pelleter

Konrad Nachtigall: llauner

Sixtus Beckmesser: escrivà

Fritz Kothner: torner

Balthasar Zorn: estanyer

Ulrich Eisslinger: adroguer

Augustin Moser: sastre

Hermann Ortel: saboner

Hans Schwarz: calceter-mitger

Hans Foltz: calderer

Dues obres de Wagner es destaquen per la gran durada del període de temps comprès entre el naixement de la idea original i la data de la seva estrena. Són la "Tetralogia" i "Els Mestres Cantaires". En el cas de la primera d'aquestes obres, les causes són perfectament comprensibles: no es tracta d'una sola obra sinó de quatre, l'autor estava entossudit lògicament en aconseguir una representació global, s'havia de construir un teatre dissenyat expressament per tal que la representació fos perfecta, etc. En "Els Mestres Cantaires" les causes semblen més senzilles: la idea inicial fou abandonada per l'autor, que es dedicà a altres temes, i fins setze anys després no la va

reprendre. A més, hi hagué un procés de maduració i perfeccionament que durà sis anys.

La idea de desenvolupar el contrast existent entre els Minnesinger, severs i aristòcrates i els Meistersinger, burgesos i divertits degué captivar Wagner durant algun temps, perquè esbossà l'obra com a complement satíric de l'escena de la Wartburg. Efectivament, el compositor, en acabar la partitura de "Tannhäuser" s'havia decidit a compondre una òpera còmica... "De la mateixa manera que els atenencs feien seguir una funció satírica a una tragèdia... tot d'una se'm revelà l'imatge d'una acció còmica que, certament, podia disposar-se com una funció satírica plenament relacionada amb el meu torneig de cantors en la Wartburg". (1)

La idea inicial d'aquesta obra, per tant, es remunta a 1845. Aconsellat pels metges, Wagner va passar l'estiu d'aquest any a Marienbad i en aquest temps va pensar constantment en "Lohengrin", que ja aleshores li era motiu de preocupació. Amb l'esperança que la lectura l'alliberaria de la seva obsessió, es submergí en la "història de la literatura alemanya" de Georg Gottfried Gervinus, apareguda el 1825, obra que li descobrí les possibilitats jocosos del paral·lelisme entre els Minnesinger de Wagner i els Meistersinger de Nuremberg. En referència a l'escena principal del segon acte va fer un primer esbós nomenat "esbós de Marienbad" al qual pertany el magistral quintet del tercer acte datat el 16 de juny de 1845 i publicat el 1851 juntament amb "Una comunicació als meus amics". Els personatges encara no tenien nom, tan sols se n'havien apuntat les figures: el jove, la jove i rica burgesa, el marcador.

En aquesta concepció inicial es barrejaven les vivències personals amb les lectures. Tot i que segons sembla, coneixia prou bé la narració de Hoffman "Mestre Martí, el boter", el poema dramàtic en quatre actes "Hans Sachs" de Ludwig Franz Deinherdstein escrit el 1827 i el "Singspiel" d'Albert Lortzing sobre aquest drama de 1840, no se'l pot acusar de plagi. L'òptica escènica dels carrerons tortuosos i la baralla nocturna s'inspiren en una experiència personal de Wagner, ocorreguda el 1835, en una visita a Nuremberg acompanyat del seu cunyat. En aquesta ocasió van voler divertir-se a costa d'un fuster local que

estava molt cofoi de la pròpia veu. Quan el fuster, alegrement, va voler exhibir-la provocà una escena al carrer que es convertí en baralla a gran escala. Quan un dels capitosts perdé el sentit, la baralla s'acabà de repent i Wagner escrigué: "En poc més d'un minut, la vociferant massa de més de cent persones desaparegué i el meu cunyat i jo vàrem tornar a casa alegres i fent-nos bromes, pels carrers deserts, a la llum de la lluna". Però els plans inicials quedaren postergats i n'aparegueren de nous. Varen néixer "Lohengrin", "Tristany i Isolda" i es desenvolupà la idea de "l'Anell". El cas és que finalment l'obra no fou acabada com a contrapunt de "Tannhäuser" com s'havia concebut, sinó com a obra posterior a "Tristany". I fins 16 anys més tard no s'hi tornà a interessar seriosament.

A la tardor de 1861 Wagner acceptà una invitació del matrimoni Wesendonck per a reunir-se a Venècia. Allí Matilde li recordà els plans primitius i provocà la decisió definitiva de continuar l'elaboració de l'obra. El 30 d'octubre de 1861 comunicà al seu editor Franz Scholl, de Maguncia, que havia trobat un motiu nou, graciós i agradable per una òpera d'estil popular... "una música d'estil lleuger, sense complicacions de repartiment, que no requerirà ni un gran tenor ni una gran soprano tràgica". Wagner estava segur que "havia trobat una cosa inesperada, especial; aquest serà el meu producte més genial". I encara: "aquesta serà la meva obra mestra i l'acabaré". Aquell mateix mes prepararà un segon esborrany, més detallat, inspirat principalment en l'obra de Grimm "Els cants dels antics mestres alemanys" i de Johann Christ von Wagenseil "El diví art dels Mestres Cantaires", obra apareguda a Altdorf el 1697, la qual Wagner va trobar i estudiar a la Biblioteca Imperial de Viena. Wagenseil descriu l'organització dels Meistersinger, l'art poètico-musical dels quals residia en la tabuladura, conjunt de tons (o melodies-tipus) que tenien noms cridaners: rossinyol, pelicà fidel, filferro greixós... i esmenta els noms dels dotze membres del gremi i dels seus oficis manuals. De la llista de Wagenseil, Wagner ha eliminat Niklaus Vogel i l'ha substituït per Hans Sachs que no era contemporani dels mestres. Això demostra fins a quin punt l'art de Wagner és fruit d'una condensació de fets dispersos, el resultat d'aproximacions i similituds que condicionen l'elaboració d'una síntesi on el temps real es difumina en benefici

del temps viscut. Per altra banda, Wagner ha conservat les principals dades històriques: la reunió de mestres en l'església de Santa Caterina, l'apel·lació tradicional, el material descrit per Wagenseil, és a dir, la tarima, la taula, els bancs, la cadira de cant on ha de seure el cantor i el lloc rodejat de cortines, on s'introdueix el marcador abans d'engegar el seu "Comenceu!" a l'atenció de l'aspirant. Malgrat tot, redueix a un de sol el nombre de marcadors, que tradicionalment eren quatre, amb la intenció evident d'accentuar l'antagonisme que sorgeix de sobte entre els futurs contrincants, *Walther* i *Beckmesser*. (2)

De l'11 al 13 de novembre de 1861 Wagner es traslladà en tren de Venècia a Viena, per tractar sobre la representació de "Tristany". "Durant el viatge -explica-, se'm va ocórrer la música "d'Els Mestres Cantaires". El llibret encara conservava la seva forma original. Sense cap vacil·lació vaig compondre immediatament la part principal de l'obertura". Instal·lat en una petita habitació de l'hotel Voltaire, de París, redactà el poema definitiu en la seva totalitat entre el 27 de desembre de 1861 i el 25 de gener de 1862. És en aquest període que la figura de *Sachs* adquireix importància i caràcter ja que al principi la posició del sabater-poeta en el text de Wagner era ambigua. A Biberich (febrer de 1862) va trobar la tranquil·litat necessària per a compondre la música, però la feina no va tenir la continuïtat que Wagner esperava i desitjava Schott, qui havia adelantat 10.000 francs sobre la partitura conclusa. Un cop finalitzat el primer acte, el 13 de juny de 1863, Wagner va interrompre el treball durant tres anys i reemprengué la composició "d'Els Mestres Cantaires" el 12 de gener de 1866 en una vila prop de Ginebra anomenada "Les artichauds" (Les carxofes), que havia llogat poc abans de Nadal. Ja sense cap pausa quedà acabada a Tribschen, on Wagner residia des del 15 d'abril de 1866, el 24 d'octubre de 1867 a les 8 de la tarda. La partitura manuscrita va ser enviada al rei Lluís II com a regal de Nadal el 24 de desembre.

"Els Mestres Cantaires de Nuremberg" es va estrenar el 21 de juny de 1868, data que els entusiastes de l'òpera, i en particular, els wagnerians, haurien de recordar especialment. Fou un esdeveniment musical, intel·lectual, social i crític. Wagner rebé les ovacions des de la llotja reial i Hans von Bülow, que encara era marit de Còsima, dirigí l'orquestra i obtingué el triomf més

remarcable de la seva carrera. Hans Richter, futur desxifrador de "la Tetralogia" dirigí els cors, demostrant un talent ja consolidat. Entre els assistents a aquella memorable vetllada ningú no dubtà en cap moment que Wagner construiria aquell "edifici d'art", intrínsecament alemany on havia de desembocar la seva música. Acabades les representacions, Wagner se'n va anar sol cap a Tribschen i Còsima rebé del rei aquestes ratlles: "Compto entre les hores més belles de la meva vida les que he passat al costat de l'amic estimat, del més gran i immortal mestre, durant les representacions de la seva admirable obra. No les oblidaré mai..." Pocs dies després, Còsima s'uní a Wagner per sempre. Wagner i Bülow no es varen tornar a veure mai més.

(1) "Una comunicació als meus amics".

(2) Inicialment aquest personatge es deia Hans Lick, en evident al·lusió al crític vienès Hanslick, irreductible enemic de Wagner i Bruckner i portaestandart de Brahms.

Fonts Bibliogràfiques

- Articles de Heinz Becker i Guy Ferchault pertanyents a la versió discogràfica del segell DGG (Domingo, Fischer-Dieskau, Lidgenza, Jochum)
- "Los Maestros Cantores. Introducción al mundo de la òpera". Ed. Daimon.
- Enciclopedia Salvat de los grandes compositores. Vol. III
- R. Wagner. "Mi vida".